

God praksis vedrørende risikostyring på markedsrisikoområdet

1. Opsummering

Finanstilsynet gennemførte i februar 2020 en governance-inspektion på markedsrisikoområdet i SIFI-bankerne. Fokus var bl.a. på de opgaver, risikoafdelingerne i anden forsvarslinje varetager i relation til markedsrisiko samt bankernes anvendelse af komitéer på markedsrisikoområdet. Ud over efterlevelse af lovgivningens krav har Finanstilsynet fokuseret på god praksis inden for de omfattede områder. Finanstilsynets observationer fra inspektionen i SIFI-bankerne vedrørende god praksis for risikostyring på markedsrisikoområdet er anført nedenfor.

2. Baggrund

Formålet med temainspektionen var at undersøge bankernes governance på markedsrisikoområdet, herunder organiseringen af området og anvendelsen af komitéer. Herudover var formålet at undersøge, hvilke opgaver der varetages af bankernes markedsrisikofunktioner i anden forsvarslinje, og hvilken rolle anden forsvarslinje har i bankerne. I relation til markedsrisikostyringsfunktionerne har Finanstilsynet ved undersøgelsen haft særligt fokus på ansvarsfordelingen mellem første og anden forsvarslinje, herunder hvilken rolle risikostyringsfunktionerne har over for bankernes afdelinger i første forsvarslinje; om bankens anden forsvarslinje udfordrer de risici, der påtages i de disponerende enheder, eller om det er mere passive funktioner, som blot overvåger, at bankens markedsrisici er inden for de grænser, der er fastsat af bestyrelsen og direktionen. Undersøgelsen har været afgrænset til de af afdelingernes opgaver, der er relateret til markedsrisici forbundet med aktiviteter i handelsbeholdningen.

3. God praksis vedrørende risikostyringsfunktioner på markedsrisikoområdet

Det er et krav i lovgivningen, at bestyrelsen fastlægger den overordnede strategi og politik på markedsrisikoområdet¹. Det skal sikres, at disse efterleves i praksis ved, at bestyrelsen fastsætter nogle grænser i retningslinjer til direktionen² som den kan videredelegere til organisationen³. Der vil derfor være en klar sammenhæng mellem grænserne og den strategi, bestyrelsen fastsætter på markedsrisikoområdet.

Både første og anden forsvarslinje vil have en naturlig rolle i levering af input og forslag til fastlæggelsen af disse grænser. Første forsvarslinje i kraft af sin rolle som risikopåtager og anden forsvarslinje i kraft af sin rolle med at sikre en korrekt opgørelse og vurdering af risici og at sikre, at de fastsatte rammer er forsvarlige, klare, målbare og inden for lovens rammer. Det påligger også første forsvarslinje at sikre, at risici er opgjort korrekt og inden for lovens rammer, mens anden forsvarslinje forestår en uafhængig vurdering. Herudover er det et krav i lovgivningen, at risikostyringsfunktionen aktivt skal deltage i udviklingen af bankens risikostrategi⁴. Det er ligeledes et krav i lovgivningen, at anden forsvarslinje skal sikre, at risici er identificeret og målt korrekt⁵. Derfor må anden forsvarslinje nødvendigvis have en holdning til, hvilke risici der fastsættes grænser for, og hvilke opgørelsesmetoder der anvendes. Et godt kendskab til de anvendte grænser og deres opgørelse er ligeledes en forudsætning for, at anden forsvarslinje kan udfordre inputs og forslag til retningslinjerne fra første forsvarslinje.

De overordnede retningslinjer, som fastsættes af bestyrelsen, kan suppleres med mere granulære grænser fastsat af direktionen⁶. I relation til disse grænser vil anden forsvarslinje ligeledes være involveret for at sikre, at alle områder, hvor der bør være grænser, er identificeret. De supplerende grænser kan i nogle tilfælde være fastsat af anden forsvarslinje. Det vil alene være i tilfælde, hvor disse grænser afgrænser risici yderligere i forhold til de allerede fastsatte rammer fra bestyrelsen og direktionen. Det er ligeledes vigtigt, at der sikres en balance, så anden forsvarslinje ikke deltager i disponeringen af risiko. Anden forsvarslinje må altså populært sagt ikke lægge linjen, men kan godt sikre konsistente og virksomme grænser.

Det er et krav i lovgivningen, at der skal foretages kontrol af overholdelse af samtlige grænser fastsat af bestyrelsen samt videredelegerede beføjelser⁷.

¹ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. § 4 stk. 1

² Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. § 6 stk. 1

³ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. § 19 stk. 1

⁴ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. bilag 7 nr. 9

⁵ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. bilag 7 nr. 6

⁶ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. § 19 stk. 5

⁷ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. § 20 stk. 1 nr. 1 og 2

Kontrollerne foretages også intradag for grænser, hvor der løbende sker dispositioner hen over dagen⁸. Kontrollen skal udføres af en anden enhed end den, der har udført opgaven⁹, og vil således ofte foretages af risikostyringsfunktionen. Det er ligeledes et krav i lovgivningen, at der skal ske rapportering om overholdelsen og udnyttelsen af væsentlige grænser for risikotagning indeholdt i bestyrelsens retningslinjer og videregivne beføjelser¹⁰. Det er et krav i lovgivningen, at disponerende medarbejdere og medarbejdere, der udfører resultat- og risikoopgørelser samt kontrol og rapportering, refererer til hver sin leder¹¹. Denne rapportering foretages således også ofte af risikostyringsfunktionen. Det bidrager samlet set til, at risikostyringsfunktionen kan vurdere, om der sker en betryggende styring af risici¹².

For at kunne vurdere, om der sker en betryggende styring af risici, og kunne udfordre de risici, der tages i første forsvarslinje, skal anden forsvarslinje kunne forstå udsving i den daglige limitudnyttelse. I forhold til at vurdere og forstå de daglige udsving i risiko er det god praksis, at markedsrisikofunktionerne løbende følger markedsudviklingen i f.eks. økonomiske nøgletal, som har betydning for udviklingen af markedsrisiko i instituttets portefølje.

Det er et krav i lovgivningen, at der skal ske rapportering af overskridelser af samtlige grænser og videredelegerede beføjelser, herunder også på markedsrisikoområdet¹³. Ved overskridelser skal anden forsvarslinje vurdere, hvorvidt risikotagningen i første forsvarslinje fortsat er udtryk for en betryggende risikostyring¹⁴. Første forsvarslinje godkender overskridelsen, hvis dette er inden for dens grænser, eller nedbringer risikoen. Godkendelse sker på det organisatoriske niveau, hvor den pågældende limit, der er overskredet, er afgivet. Hvis afdelinger kan låne overskydende grænser af hinanden, skal disse lån også godkendes på det organisatoriske niveau i første forsvarslinje, hvor den pågældende limit er afgivet. I forhold til anden forsvarslinjes løbende opfølgning på overskridelser af grænser er det god praksis, at anden forsvarslinje systematisk følger op på overskridelserne og årsagerne hertil, samt at disse analyser indgår som en del af den løbende rapportering til relevante ledelsesniveauer.

Risikostyringsfunktionen skal have et samlet overblik over bankens risikoeksponering¹⁵ og de anvendte grænser i banken for at kunne kontrollere overholdelsen og udnyttelsen af grænser samt kunne udfordre størrelsen på

⁸ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. § 20 stk. 3

⁹ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. § 20 stk. 2

¹⁰ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. § 21 stk. 1

¹¹ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. § 11 stk. 1 nr. 2

¹² Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. bilag 7 nr. 4

¹³ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. § 21 stk. 2

¹⁴ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. bilag 7 nr. 4

¹⁵ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. bilag 7 nr. 4

grænserne. Det er god praksis, at administrationen af grænserne er system-understøttet for at mindske risikoen for operationelle fejl i registreringen af grænserne, herunder ved registrering af tidsbegrænsede ændringer i grænser, f.eks. interne lån af grænser mellem disponerende enheder i første forsvarslinje eller midlertidige forhøjelser af grænser. Adgangen til at kunne ændre limits bør begrænses. Når grænser ændres i systemet, bør systemet automatisk generere besked til den ansvarlige leder, så uautoriserede ændringer ikke kan foretages.

4. God praksis vedrørende anvendelse af komitéer på markedsrisikoområdet

Mange banker er organiseret med en række komitéer etableret i ledelseslag under direktionsniveau. Det fremgår af lovgivningen, at banker skal være indrettet således, at alle medarbejdere har klare beføjelser og ansvarsområder¹⁶. Komitéerne skal derfor have klart definerede kommissorier, hvoraf bl.a. formålet med komitéen og komitéens medlemmer fremgår, ligesom det skal fremgå, om komitéen er en del af første eller anden forsvarslinje. Formanden for komitéerne er styrende for, om komitéen er en del af første eller anden forsvarslinje. Det bør også i kommissoriet fremgå, om komitéen kan træffe beslutninger og i så fald inden for hvilke rammer. Arten af beslutningerne vil afhænge af, om der er tale om en komité, der tilhører første eller anden forsvarslinje.

- Hvis komitéen er en del af anden forsvarslinje, kan komitéen ikke træffe forretningsmæssige beslutninger.
- Hvis komitéen er en del af første forsvarslinje, kan komitéen træffe forretningsmæssige beslutninger.

Forretningsmæssige beslutninger forstås i denne sammenhæng som beslutninger, der indebærer disponering over bankens risici.

Finanstilsynet har ved inspektionen observeret, at der i nogle komitéer er medlemmer fra både første og anden forsvarslinje. Dette kan stille spørgsmålstegn ved funktionsadskillelsen mellem de to forsvarslinjer, f.eks. hvis anden forsvarslinje inddrages i de forretningsmæssige beslutninger. Der er her tale om en afvejning af forskellige forhold. Det er et krav i lovgivningen, at risikostyringsfunktionen på forhånd skal høres om væsentlige beslutninger, så risikostyringsfunktionen har mulighed for at udtale sig om risikoen forinden¹⁷. Ligeledes kan deltagelse i komitéer på tværs af forsvarslinje være med til at klæde anden forsvarslinje godt på i forhold til at forstå og udfordre de risici, der tages i første forsvarslinje. Herudover er det et krav i lovgivningen, at risikostyringsfunktionen i relevant omfang skal give udtryk for betæn-

¹⁶ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. § 9 stk. 1

¹⁷ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. bilag 7 nr. 10

keligheder og advare bestyrelsen, når det er passende i de tilfælde, hvor specifikke risikoudviklinger påvirker eller kan påvirke banken¹⁸. Anden forsvarslinje skal således udfordre de forslag og beslutninger, der træffes i første forsvarslinje. Anden forsvarslinje må dog ikke fremstå som godkender af beslutninger, heller ikke i de tilfælde, hvor risikostyringsfunktionen ikke rejser betænkeligheder. Det er således vigtigt at sikre, at ansvaret for de forretningsmæssige beslutninger er klart placeret hos første forsvarslinje og funktionsadskillelsen opretholdes. Eksempelvis kan komitéerne være organiseret således, at medlemmer deltager som observatører i komitéer, hvor de ikke kan være en del af de beslutninger, der træffes. Medlemmer fra første forsvarslinje har således ikke stemmeret i en komité, hvis den er en del af anden forsvarslinje. Ligeledes må medlemmer fra anden forsvarslinje ikke være en del af de forretningsmæssige beslutninger, der træffes i komitéer tilhørende første forsvarslinje.

¹⁸ Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. bilag 7 nr. 12